

ZABEZPEČENÍ PRŮLOMU PŘIPRAVENÉ OBRANY NEPŘÍTELE

Zabezpečení průlomu připravené obrany nepřítele v současných podmínkách staví před velitele a štáby celou řadu nových požadavků, které řešíme v přípravě štábů a vojsk.

Zabezpečení samotného průlomu nemůžeme oddělovat od všestranného zabezpečení celkové útočné činnosti, přesto tato část boje má některé zvláštnosti, na které jsme kladli důraz při divizním taktickém cvičení. Zkušenosti z této činnosti uvádím v tomto článku.

Průzkum

Při divizním taktickém cvičení zaujala motostřelecká divize pod příkrytím motostřeleckého pluku v obraně na státní hranici výchozí prostor v hloubce. Ve výchozím prostoru organizovala útok z chodu s průlomem nepřítele po překročení zabezpečovacího pásma. Štáb plánoval opatření k vedení průzkumu na dobu přípravy k útoku i v jeho průběhu.

V období přípravy k útoku šlo o tato opatření:

- pět průzkumných skupin (tři divizní a dvě od motostřeleckého pluku v obraně) zaujalo výchozí místa v sestavě motostřeleckého pluku v obraně na státní hranici a obsadilo 5 pozorovacích stanovišť v pásmu divize (20 km);
- byla rozvinuta rota rádiového a radiotechnického průzkumu svazků o deseti odposlechových pracovištích;
- byl aktivován trvalý odposlech vzdušného vizuálního průzkumu prostředky odposlechu svazku a útvarů;
- byly předloženy požadavky na vzdušný fotografický průzkum předpokládaného úseku průlomu.

Od zahájení útoku měly vést průzkum tři skupiny hloubkového průzkumu (SHPz) vysazené jednu hodinu po zahájení útoku do hloubky 25–35 km od státní hranice, pět průzkumných skupin (PzS), z toho tři divizní a dvě od

motostřeleckého pluku plnění úkol představeného odřadu divize. Po překonání zabezpečovacího pásma po zasazení hlavních sil divize po jedné PzS od zasazených pluků.

Tato opatření vytvářela předpoklady k získávání zpráv potřebných k organizaci průlomu jak v období přípravy, tak po zahájení útoku. V období přípravy k útoku byla schopna z hlediska technických možností vést průzkum především rádiová a radiotechnická rota a po zahájení útoku postupně i další zasazované síly a prostředky průzkumu. Zjištění co největšího počtu cílů v předpokládaném úseku průlomu s uvedením dalších údajů k vedení palby dělostřelectvem kladlo největší požadavky na zprávy vzdušného fotografického průzkumu a na činnost skupin hloubkového průzkumu a průzkumných skupin. To vyžadovalo zabezpečit vysazení skupin hloubkového průzkumu vrtulníky a požadavek na vzdušný průzkum předložit cestou nadřazeného tak, aby průzkumné letectvo mělo dostatek času (podle použitého typu letounu, za předpokladu doručení výsledků žadateli vrtulníkem, 5–6 hodin denního světla) před organizováním průlomu.

Úkoly mohou splnit za předpokladu, že:

- jedna SHPz je schopna pokrýt 1–2 objekty o celkové ploše 23–30 km², nebo podle složení (skupiny) a viditelnosti propátrá při průzkumu na směru průměrně asi 5 km široký úsek terénu;

- jedno pozorovací stanoviště propátrá sektor pozorování podle členitosti terénu a viditelnosti do hloubky 1 km a více;

- pracoviště odposlechu může odposlechnout až tři rádiové sítě do hloubky 30 km i více;

- pracoviště radiotechnického průzkumu je schopno zjistit radiolokační stanice podle přímé viditelnosti do hloubky okolo 10 km;

- při realizaci požadavku na vzdušný fotografický průzkum jeden vzlet může podle použitého typu letounu získat poznatky o ploše 150 km².

Tato opatření byla postačující k získání dostatku podkladů pro rozhodování velitele před průlomem.

Skutečné počty zasazených sil a prostředků průzkumu — viz **tabulku**.

		V době přípravy k útoku	V průběhu útoku		Divize do splnění blížšího úkolu
			v zabezpečo- vacím pásmu	při průlomu	
SHP z		–	3	5	5
PzS	msd	3	3	3	–
	msp (3)	2	2	3	7
	tp	–	–	–	–
Rota rádiového a radiotechnic- kého průzkumu	pracoviště odposlechu	10	10	10	10
	zaměřovací pracoviště	–	–	–	–

Motostřelecká divize cvičila v horském terénu a v zimě (únor) za trvale snížené viditelnosti. Měla podstatně snížené možnosti průzkumu zejména pozorováním a zcela znemožněný vzdušný vizuální a fotografický průzkum. Proto získávání zpráv v období přípravy k útoku záviselo na organizaci rádiového a radiotechnického průzkumu a jen v omezeném rozsahu na výsledcích průzkumu průzkumných skupin z pozorovacích stanovišť a motostřeleckého pluku v obraně na státní hranici. Se zahájením útoku narůstal požadavek na zprávy o nepříteli na předním okraji obrany s důrazem na předpokládaný úsek průlomu. Vysazení SHPz nebylo možné. Se zasazením SHPz na vozidlech se splnění úkolů v týlu pozdrželo o několik hodin. Negativní vliv na objem zpráv mělo i to, že nebyl realizován vzdušný fotografický průzkum, ani vizuální průzkum a jeho odposlech. Uvedené skutečnosti způsobily, že vzrostl význam průzkumných skupin, kterým se podařilo do rána dalšího dne proniknout do hloubky obrany nepřitele.

V důsledku nedostatků zpráv z taktické hloubky byly už před splněním bližšího úkolu divize zasazeny všechny skupiny hloubkového průzkumu divize. Nedostatek zpráv se projevil i v tom, že skupiny hloubkového průzkumu a průzkumné skupiny působily v malých hloubkách (SHPz do 20 a Pzs 5 až 10 km) sestavy nepřitele. Divize často vysílala průzkumné hlídky složené ze silných průzkumných skupin. Pro omezenou viditelnost vzrostl význam průzkumu nasloucháním a vedení průzkumu jednotkami v dotyku. K hlášení výsledků průzkumu nebylo plně využito spojovacího systému divize. Jednotky předávaly výsledky průzkumu pouze při osobním styku na pozorovatelně velitele předsunutého odřadu, což nebylo postačující.

Při dobré viditelnosti byla motostřelecká divize schopna skupinami hloubkového průzkumu a průzkumnými skupinami svazku a útvarů v době průlomu plošně pokrýt do 400 km². Při snížení viditelnosti v konkrétních podmínkách sledovaného cvičení byla tato schopnost podstatně nižší.

Kapacita odposlechových pracovišť roty rádiového a radiotechnického průzkumu umožňovala sledovat hlavní rádiové sítě nepřitele. Skutečnost, že rota nebyla vybavena rádiovými zaměřovači však podstatně znehodnotila výsledky rádiového odposlechu po celou dobu cvičení.

Ke zjišťování údajů pro palbu dělostřelectva štáb dělostřelectva organizoval základní a technický průzkum vlastními prostředky.

V průběhu bojové činnosti zasazené síly a prostředky průzkumu divize a pluků do zahájení průlomu (tj. za 7—8 hodin, z toho 5—6 hodin denního světla) zjistily v úseku průlomu na bocích v hloubce sestavy tyto cíle:

- 6 opěrných bodů čt. rot prvního sledu,
- 4 opěrné body čt. rot zálohy praporu 1. sledu,
- 1 velitelsko-pozorovací stanoviště praporu,
- 1 velitelské stanoviště pluku,
- 4 dělostřelecké baterie,
- 1 baterie PTRS na čáře zasazení,
- 1 radiolokátor,
- 5 rot z toho dvě tankové.

Zjištěné cíle (celkem 60—70 %) ukazují, že toto množství průzkumných zpráv pro zabezpečení dělostřelecké přípravy průlomu nestačilo a průzkumné orgány tak nemohly plně zabezpečit vedení průlomu.

Zabezpečení průlomu dělostřelectvem

Dělostřelectvo je v období vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní nejmohutnějším palebným prostředkem velitele divize. V průlomu připravené obrany nepřítele plní důležitý úkol — umlčení živé síly a palebných prostředků na předním okraji prvního pásma obrany a v hloubce obrany. Vede boj s dělostřelectvem nepřítele s cílem vybojovat palebnou převahu, ničí a umlčuje místa velení, radiotechnické prostředky, obrněné a jiné důležité cíle v jeho sestavě. I v bezjaderném období ničí prostředky jaderného napadení nepřítele s využitím maximálního dostřelu kanónových a raketometných oddílů.

Pro průlom připravené obrany nepřítele jsou stanoveny potřebné normy hustoty dělostřeleckých hlavních v závislosti na počtu cílů a stupni vybudované obrany. Při taktickém cvičení divize typové organizace byla potřebná hustota stanovena na 100—110 hlavních na 1 km úseku průlomu.

Velitel armády přidělil msd jako posilový prostředek jednu kanónovou dělostřeleckou brigádu (2 oddíly 130 mm K, 2 oddíly 152 mm KH) o celkovém počtu 72 hlavních. Jako příbraného dělostřelectva bylo v pásmu divize použito 54 hlavních dělostřeleckého pluku msd z druhého sledu armády.

Do pásma průlomu divize bylo podle rozhodnutí velitele armády použito 144 hlavních podskupiny ADS (dvě kdb).

Potřebu dělostřelectva počítal štáb RVD takto:

a) Pro střelbu ze zakrytých palebných postavení:

— z organického dělostřelectva cvičící msd:

dp	54 děl (3 oddíly),
rmo	18 děl (1 oddíl),
pto	18 děl (1 oddíl),
od dvou msp	18 děl (12 H-122 mm, 6 RM-130 mm)

Celkem 108 děl (5 oddílů);

— z posilového dělostřelectva:

kdb	72 děl (4 oddíly);
-----	--------------------

— z příbraného dělostřelectva:

dp (druhosledové divize)	54 děl (3 oddíly)
--------------------------	-------------------

Celkem msd 234 děl (12 oddílů)

Se započtením 144 děl (8 oddílů podskupiny ADS působících do úseku průlomu divize) cvičící divize dosáhla celkového počtu 378 děl (20 oddílů), což pro předpokládaný úsek průlomu — 4 km dovolilo vytvořit hustotu 93 hlavních na 1 km. Pro splnění požadavku hustoty 100—110 hlavních na 1 km bylo rozhodnuto vést průlom na úseku 3,5 km a vytvořit tak hustotu 108 hlavních na 1 km.

Vytvořené uskupení splňovalo požadavek mít u pluků 1. sledu silné dělostřelecké podskupiny schopné účinně umlčet ohniska odporů čt prvosledových rot nepřítel.

Divizní dělostřelecká skupina, vytvořená z oddílů 130 mm K (dostřel 27 km) a raketometného oddílu RM-122 mm (dostřel 20,5 km) zabezpečovala plnit úkoly protibaterijní činnosti, ničení ZHN, záloh a míst velení nepřítel do velké hloubky (15—20 km). Slabým místem přijatého řešení bylo vytvoření PDS z přibraného dělostřeleckého pluku jiné msd, který byl v palebné přípravě a první části palebné podpory plánován použit bez práva změny palebných postavení. Funkci velitele skupiny v další podpoře boje (PO) msp při rozvíjení útoku do hloubky obrany nepřítel pak musel převzít jeden z velitelů oddílů kdb, nebo náčelník dělostřelectva msp.

b) **Pro přímou střelbu** v období palebné přípravy a podpory máme mít na 1 cíl v průměru 1,5 hlavně.

Při průměrné hustotě 12—15 cílů pro přímou střelbu na 1 km úseku průlomu je tedy třeba vyčlenit 18—23 prostředků přímé střelby na 1 km — tedy 53—80 hlavně na 3,5 km úseku průlomu.

Podle zkušeností z Velké vlastenecké války a cvičení z posledních let nemůže však být na 1 km úseku průlomu použito zpravidla více než 15—20 prostředků přímé střelby s ohledem na možnost pozorování a opravování střelby v důsledku silného zadýmení úseku průlomu palbou dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení. Proto tedy na 3,5 km úseku průlomu divize můžeme efektivně použít 52—70 prostředků přímé střelby.

Úhradu prostředků pro přímou střelbu cvičící štáb divize řešil takto:

— od msp — předsunutého odřadu:	
2 čety PTRS od dvou mspr	6 PTRS
plukovní baterie PTRS	9 PTRS
Celkem od msp v PO	15 prostředků;
— od zasazovaného msp do průlomu použít:	
obdobně prostředky msp a dvou mspr prvního sledu — celkem 15 prostředků	
Celkem z dělostřelectva	30 prostředků

Kromě dělostřelectva bylo podle rozhodnutí velitele divize pro přímou střelbu vyčleněno 39 tanků.

Celkem tedy pro přímou střelbu bylo vyčleněno 69 prostředků a dosaženo hustoty 19 prostředků na 1 km. Tyto prostředky dovolily v úseku průlomu současně ničit 46 cílů přímou střelbou (13 cílů na 1 km).

Pro palebnou přípravu a podporu průlomu štáb RVD počítal spotřebu munice s přihlédnutím k pravděpodobné sestavě nepřítel v úseku průlomu a na jeho bocích (1 prapor v prvním sledu, 1 prapor na druhém postavení a část tpr = 2 roty — v prostoru soustředění za druhým postavením) pro typovou ráži 122 mm H.

Pro palebnou přípravu v úseku průlomu zahrnul tento objem cílů:

— ohniska odporu čet prvosledových rot	9
— ohniska odporu čet — druhsledových rot	7
— dělostřelecké a raketometné baterie	8 (5+3)
— protiletadlové baterie	3
— VS praporu	1
— VS pluku (brigádní PVS)	1
— radiolokátory	2
— čtyři (baterie) PTRS ve vyčkávacím prostavení	1
— tankový prapor v prostoru soustředění (2 tr + týl tpr) = 3 cíle	3

Celkem

35 cílů

Výpočtem podle průměrných dálek střelby na jednotlivé cíle byla pro palebnou přípravu stanovena spotřeba střeliva 1,1 palebného průměru (88 ran na dělo), kterému režimu palby odpovídá doba trvání dělostřelecké přípravy 37 minut. Délka dělostřelecké přípravy postačovala k vyvedení a rozvinutí vojsk zasazovaných do průlomu a byla přijata za základ pro sestrojení grafikonu dělostřelecké přípravy (viz **tab. 1**).

Obdobným výpočtem spotřeby střeliva pro palebnou podporu metodou dvojitého postupného soustředování palby do hloubky 2,5 km (prapory prvního sledu) byla stanovena norma spotřeby 0,4 pp (první skupina PSP=0,55 pp, druhá skupina=0,25 pp). V první skupině PSP je třeba na 1 km použít 59 děl, v druhé skupině PSP 40 děl, celkem 100 děl na 1 km, tj. 5,5 oddílu.

Celková spotřeba střeliva pro průlom byla stanovena 1,5 pp 1,1+0,4 pp, tj. 120 ran pro dělo. Chci zdůraznit, že stupeň umlčení objektů (cílů) při plné normě spotřeby munice se pohyboval v rozmezí 25—30 % v závislosti na jejich odolnosti a tedy i v umlčovaných ohniscích odporu čet zůstávalo 5—8 jednotlivých cílů nezasaženo. V souvislosti s tím počítáme s vyčleňováním potřebných prostředků přímé střelby a s dostatečným umlčováním a ničením těchto cílů.

Tím byly již v období plánování bojové činnosti dělostřelectva vytvořeny podmínky pro splnění úkolů při průlomu 1. pásma obrany nepřítele a při rozhodnutí pro průlom v průběhu boje nebylo nutné podstatně měnit plánovaná opatření.

Pohotovost dělostřelectva k plnění úkolů určujeme jako součet času potřebného na splnění celého komplexu opatření při přípravě uskupení dělostřelectva ke splnění stanoveného nebo plánovaného úkolu, v našem konkrétním případě k palebné přípravě a podpoře při průlomu 1. pásma obrany nepřítele motostřeleckou divizí. Přitom uvažujeme jen rozhodující, časově odlišná opatření jako je např. vyvedení (případně manévr) dělostřelectva, jeho rozvinutí do bojových sestav, upřesnění úkolu, organizace řízení palby, přísun a příprava munice a jiné. Čas pro splnění každého dílčího opatření stanovíme na základě platných časových norem, s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám (terén, roční období a povětrnostní podmínky, taktická situace).

Dosažení pohotovosti dělostřelectva k zahájení dělostřelecké přípravy — viz **tab. 2**.

Grafikon dělostřelecké přípravy

Tabulka 1

Úkoly dělostřelectva	Čas													Č min + 5
	55	50	45	43	40	35	30	25	20	15	10	6	5	
Ničení taktických prostředků jaderného napadání	TRVALE IHNED PO ZJIŠTĚNÍ													
Umlčování dělostřeleckých, raketových PL a minometných baterií			43'	BOURE 5'	38'		26'	Palebné střežení d baterií 6'	20'		7'	Překrývací přepad URAGAN 9'		2'
Umlčování PT prostředků, živé síly, palebných prostředků, VS; opěrné body čet 1. sledu			43'	BOURE 9'	34'				15'		VÍTR 9'	2. č. PSP ŠAKAL		DVOJITÉ
Umlčování živé síly a palebných prostředků v prostoru brigádních záloh, RL a VS v prostoru rot 2. sledu a záloh					34'		TAJFUN 19'		15'		6'	1. č. PSP LEV. 3'		PSP
Ničení a umlčování cílů na předním okraji a v bližší hloubce přímou střelbou			43'	Vyvedení dělostřelectva a PT prostředků	38'	Přímá střelba								
Činnost letectva						31'	Letectvo, pumy + rakety		21'	15'	Palba vrtulníků	12'		

Základní opatření přípravy dělostřelectva	Den:															
	Astronomický čas Č 13,30															
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	hodiny															
Vedení průzkumu, sběr a vyhodnocení podkladů (souřadnic)							---	---	---	---	---	---				
Volba, topogeodetické připojení a příprava palebných postavení a pozorovatelů dělostřelectva							---	---	---	---	---	---				
Vyvedení a rozvinutí dělostřelectva							---	---	---	---	---	---				
Plánování paleb							divize	---	---	---	---	---				skupina, oddíl
Vydání úkolů							divize	---	---	---	---	---				
Organizace velení a součinnost							divize	---	---	---	---	---				
Doplňkový průzkum cílů a upřesnění úkolů dělostřelectva																
Rozvinutí povětrnostních stanic a předávání povětrnostních zpráv																
Přísun a vyložení munice v palebných postaveních																
Kontrola pohotovosti dělostřelectva																
Hlášení NRVD o pohotovosti dělostřelectva																
Zahájení dělostřelecké přípravy																

Legenda: plánované ---
skutečné —

Jaké byly konkrétní podmínky pro výpočet přípravy pro tabulku 3.

Cvičení probíhalo na počátku měsíce února při průměrných nočních teplotách -14 až -16°C , denní teploty -3 až -5°C , v horském a zalesněném terénu nadmořské výšky 450 – 700 m, půda kamenitá — promrzlá do hloubky 30 – 40 cm, bez sněhové pokrývky; světlostí dne od 7.30 do 17.30 hodin, mlhavo.

PO — msp navázal dotyk s předním okrajem 1. pásma obrany v časných ranních hodinách, rozhodnutí pro průlom bylo upřesněno v 05.00 hodin.

Údaje byly ověřeny na reálně cvičících jednotkách dělostřelectva, tj.:

z organického dělostřelectva msd:

- dělostřelecký pluk
 - 1. oddíl — 2 baterie o 6 dělech 122 mm H,
 - 2. oddíl — 1 baterie o 1 dělu 122 mm H,
 - 2. oddíl — 2 baterie o 6 dělech 152 mm H;
- raketometný oddíl — 2 baterie o 6 raketometech RM — 122 mm;
- dělostřelectvo tří msp
 - po 1 baterii o 6 dělech 122 mm H,
 - po 1 baterii PTRS ($9+9+6$ PTRS);
- praporní dělostřelectvo — čtyři PTRS, čtyři RM — 130 mm a čtyři BzK 82 mm s různými počty prostředků;
- jeden oddíl armádního protitankového pluku, který byl rovněž použit v palebné přípravě v rámci PDS;

z posilového dělostřelectva:

- kanónová dělostřelecká brigáda —
 - 1. oddíl — 2 baterie o 3 dělech 130 mm K,
 - 3. oddíl — 2 baterie o 3 dělech 152 mm KH;
- z armádního měřičského dělostřeleckého oddílu v rámci cvičení působila povětrnostní a topografická baterie s částečně vyvedenými vojsky.

Jedním z opatření přípravy střelby a řízení palby, která podstatným způsobem ovlivňuje přesnost palby, je topograficko-geodetické připojení.

Podle vytvořených uskupení dělostřelectva bylo třeba připojit celkem 143 bodů bojové sestavy dělostřelectva, z toho 61 řídících baterií, 46 VPS skupin, oddílů a sdružených pozorovatelů, 2 stanoviště radiolokátorů, 34 naslouchatelů a ostatních prvků jednotek zvukoměrného průzkumu.

K tomu mělo 25 topopřipojovačů GAZ-69 — TM a TMG, 23 topografických družstev.

Z počtu těchto prostředků (48) a potřeby připojit 143 bodů sestavy vyplynul úkol připojit jedním prostředkem 3 body sestavy.

Při platných normách pro vyměření jednoho bodu topopřipojovačem za 20 – 40 minut a topodružstvem za 10 – 22 minut byla celková doba na topografické připojení rovna jedné hodině [topodružstva] a dvěma hodinám [TM, TMG]; jednu hodinu počítám na přesuny — v zimních podmínkách normy připojení bodů zvýšíme až o 50% .

Při kalkulaci použití jednoho topodružstva a jednoho topopřipojovače GAZ-6-TM (TMG) bylo reálné skončení topografických prací za 3—3,5 hodiny, ve zbývajícím čase bylo reálné přejít na geodetický podklad u VPS skupin a oddílů, jejich hlavních pozorovatelů, kde jsou rozmístěny dálkoměry a zabezpečit tak přesný způsob zjišťování polárních souřadnic cílů.

Topografické připojení sestav dělostřelectva bylo při cvičení organizováno převážně odhadem s využitím map 50 000 a 25 000, zčásti i metodou mapa—přístroj (PAB, EOM-2). Organická topografická družstva přednostně připojovala základní pozorovatelné skupin a oddílů, v druhém pořadí kontrolovala připojení palebných postavení. Přejít na geodetický podklad s využitím topočet byl prakticky realizován jen u části DDS.

Vyvedení dělostřelectva do bojových sestav značně usnadnila skutečnost, že přidělená kanónová dělostřelecká brigáda byla zařazena do sestavy dělostřelectva divize a ještě před zahájením bojové činnosti vytvářela DDS při překrytí státní hranice a v průběhu boje o zabezpečovací pásmo. V daném případě šlo jen o dílčí přeskupení dělostřelectva pro průlom a o převzetí dělostřeleckého pluku od divize 2. sledu armády, jehož vytvoření řídila armáda.

Vlastní vyvedení dělostřelectva cvičící msd bylo správně řešeno přemísťováním PDS v sestavě msp jako PO divize a vyváděním ostatního dělostřelectva před hlavními silami divize. Tak se podařilo dosáhnout určených prostorů bojových sestav již v průběhu noci před průlomem a zabezpečit rozvinutí hlavních sil divize do úseku průlomu. Pro rychlost vyvedení nebylo v tomto případě limitující přípustná pochodová rychlost dělostřelectva, ale rychlost postupu PO.

Nedostatkem tohoto způsobu vyvedení je, že palebná postavení a pozorovatelné nemohou být připraveny s potřebným předstihem, což se nutně projevuje v nižší organizovanosti vlastního rozvinutí do bojových sestav.

Činnost velitelů a štábů probíhala v souladu s vševojskovým plánem (metodikou) práce na stupních divize a pluků (u msp i na stupni praporů) a zabezpečovala potřebnou součinnost. Na druhé straně však prodlužování rekonoskací, návrhů a organizace součinnosti s vševojskovými veliteli měla za následek nedostatek času pro dělostřelecké velitele a náčelníky pro vlastní práci, informaci štábů, řízení a usměrňování činnosti podřízených skupin a jednotek dělostřelectva. Tento nedostatek bývá jednou ze závažných příčin nižší kvality splnění úkolů. Možným východiskem je postupné vydávání úkolů do stupně jednotek s využitím pojítek, signálních tabulek a jiných pomůcek utajeného velení, avšak zásadním řešením by bylo zavedení výkonných pojítek s utajovací pro stupeň divize — útvar (skupina).

Na cvičení bylo plánování paleb značně komplikováno především nedostatkem průzkumných podkladů z hloubky obrany nepřítele, což se projevilo v neúplnosti vydaných úkolů a v nutnosti jejich stálého upřesňování. Přesto však palebné plánování bylo v podstatě ukončeno na stupni divize 2 hodiny před zahájením palebné přípravy a do 50 minut před zahájením palebné přípravy dovedeno do tabulek palby skupin až po záznamy velitelů děl. V časové tísně však probíhalo třídění munice podle balistických vlastností a její rozložení u děl podle jednotlivých případů palebné přípravy a podpory, což by se projevilo v nižší přesnosti paleb.

Jednou ze zkušebních otázek byl přísun, vyložení munice v palebných postaveních a její příprava ke střelbě.

K palebné přípravě a podpoře průlomu používáme munice přisunované do jednotek z armádních muničních skladů, kde je uložena munice nakonzervovaná vazelínou. Při cvičení byla tato zkušební otázka ověřena u jedné baterie (6 ks — 122 mm houfnic) dělostřeleckého pluku v sestavě PDS na praktické manipulaci s přípravou 1,5 palebného průměru (120 ran pro dělo, tj. 60 truhlíků). Vozidla s municí z armádního přísunu byla vezena v sestavě baterie a rozmístěna v palebném postavení již při jeho zaujetí. 60 truhlíků vyložila obsluha v počtu 6 vojáků za 15—18 minut a připravila materiál k odkonzervování. Vzhledem k nutnosti současného ženijního budování byly u baterie vyčleněny 2 skupiny po 6 vojácích (2 vojáci u každé skupiny) a zřízena 2 pracoviště.

Skupiny pracovaly obvyklým způsobem — tj. — očištění vazelíny z granátů dřevěnými špachtlemi, omytí technickým benzinem a osušení čistící vlnou nebo hadry a zpětné uložení do truhlíků.

Skupiny pracovaly od 09.05 do 11.30 (145 minut) a dosáhly (při teplotě -5°C) těchto výsledků:

1. skupina 34 granátů — to je 5,7 granátů na 1 vojáka,
2. skupina 30 granátů — to je 5 granátů na 1 vojáka.

Průměrně tedy 32 granátů za 2 hodiny 25 minut obsluhou o 6 lidech, tj. 5,35 granátu na 1 vojáka (1 granát za 23—24 minut). Za 2 hodiny 25 minut se podařilo odkonzervovat jen 0,4 pp, což by si pro 1,6 pp (120 ran) vyžádalo času 3,7krát delšího — tedy asi 9 hodin. Závěr — odkonzervování munice od vazelíny tímto způsobem by ohrozilo včasné dosažení pohotovosti dělostřelectva a prakticky by znemožnilo ženijní a jiné práce obsluh.

Pak bylo ověřeno čištění granátů stahováním vazelíny pomocí drátěných ok, při kterých vojáci musí pracovat ve dvojicích. Tímto způsobem dvojice vojáků očistila granát za 4—6 minut. Tedy 120 granátů pro dělo je schopna obsluha o 6 lidech odkonzervovat za 3 hodiny 20 minut. Tato doba je již přijatelnější, vyžaduje však důslednější organizační a materiální přípravu.

Podobné těžkosti se nevyskytovaly při ověření u baterie 152 mm H, kde přisunutá munice byla konzervovaná novodobými konzervačními prostředky.

Závěrem k této části chci uvést, že pro úspěšné splnění úkolů dělostřelectva v průlomu je nutné vytvořit již při období plánování jeho bojové činnosti vhodné podmínky, které jsou dány především:

- správným předvídáním a zplánováním k včasnému vytvoření uskupení dělostřelectva pro průlom a jeho vyvedení do bojových sestav;
- promyšlenou organizací průzkumu obrany nepřítele k včasnému získání podkladů pro plánování palby s maximální přesností, s využitím výsledků vševojskového a vzdušného průzkumu;
- vhodnou organizací velení dělostřelectvu pro palebné plánování, řízení a opravování palby i manévru dělostřelectva.

Na cvičení se potvrdilo, že velitelé a štáby dělostřelectva jsou schopni řešit celý komplex opatření při přípravě a vedení průlomu připravené obrany nepřítele motostřeleckou divizí i ve ztížených podmínkách.

Pro celkovou dobu pohotovosti dělostřelectva k palebné přípravě a podpoře se ukázala jako limitující otázka včasného přísunu a přípravy dělostřelecké munice, kterou bude nutné řešit komplexně na jednotlivých stupních velení.

Týlové zabezpečení průlomu

Týlové zabezpečení průlomu zahrnuje opatření k organizaci týlu, k materiálnímu a zdravotnickému zabezpečení. Tato opatření mají orgány týlu organizovat a zabezpečit v závislosti na rozhodnutí velitele svazku k průlomu. Přitom rozhodujícím momentem je čas, který máme ke splnění úkolu, dále množství materiálu (hlavně tříštivotrhavé munice), dopravní kapacita k vedení munice u dopravních jednotek a množství přidělených zdrojů zásob munice a dopravní kapacity od nadřazeného stupně.

V organizaci týlu při průlomu nepřátelské obrany je nutné především řešit rozmístění týlů útvarů (msp, tp) dělostřeleckých útvarů organického, přiděleného a přibráného dělostřelectva a rozmístění 1. a 2. sledu týlu svazku.

Vzhledem k tomu, že msd zpravidla prolamuje obranu na jednom úseku širokém do 4 km, nemůžeme v tomto úzkém pásmu rozmístit týly útvarů přímo za pásmem průlomu, ale v celém pásmu divize, někdy i mimo něj.

Bezprostředně za úsekem průlomu i jeho bocích bude uskupeno veškeré dělostřelectvo. Z toho důvodu bude nutné, aby týly pluků se rozmístily 10–15 km od čáry zasazení mimo směr zasazovaných jednotek do průlomu. Týly dělostřeleckých pluků a jednotlivých uskupení do 5 až 8 km palebných postavení dělostřelectva mimo komunikace s úkolem být připraveny po průlomu a rozvíjení útoku do hloubky nepřátelské obrany postupovat za bojovými sestavami svých útvarů a doplňovat spotřebované zásoby.

Jedním z rozhodujících opatření organizace týlu v této fázi bojové činnosti bude určení přísunových a odsunových cest v útočném pásmu divize. Náčelník týlu v součinnosti s ženijním náčelníkem, mimo určení přísunové a odsunové cesty, musí řešit jejich údržbu a velitel svazku stanovit přesný režim a způsob využití těchto komunikací.

V útočném pásmu divize volíme zpravidla jednu, maximálně dvě přísunové a odsunové cesty, které využíváme pro přesun dělostřelectva k zaujímání palebných postavení (v první fázi) i k přesunu druhých sledů zasazovaných k rozvíjení útoku.

Z toho důvodu bude nutné důsledně organizovat regulační službu na těchto komunikacích.

Pro přesun uvolněných dopravních vozidel volíme samostatnou komunikaci i mimo pásmo divize.

V materiálním zabezpečení musí být těžiště činnosti týlu zaměřeno hlavně na přísun dělostřelecké munice a na doplnění PHM u techniky a praporek týlů na plně pohyblivé zásoby.

Rozhodujícím úkolem je navedení dělostřelecké munice do palebných postavení dělostřelectva. Složitost tohoto úkolu je v tom, že munice na dělostřeleckou přípravu a podporu musí být složena do palebných postavení dělostřelectva nad stanovené pohyblivé zásoby munice a to z toho důvodu, aby

po skončení dělostřelecké přípravy a podpory bylo dělostřelectvo zabezpečeno předepsanou zásobou munice (PZ) k plnění úkolů v hloubce. Přitom je požadavek, aby dělostřelecká munice byla složena v palebných postaveních minimálně 6 hodin před zahájením dělostřelecké přípravy z důvodů její přípravy k použití (odkonzervování, rozřídění, kompletace).

Vzhledem k současnému rozložení PZ dělostřelecké munice neumožňuje tato skladba zabezpečení průlomu municí vezenou v PZ. Z toho důvodu musíme přisunout dělostřeleckou municí (tříštivou) v potřebném množství, tj. v průměru 1,2 a 1,5 pp pro veškeré dělostřelectvo, které bylo k průlomu soustředěno nad PZ. Tato munice může být zabezpečena přísunem z předstunutých muničních skladů, nebo prostředky armády z pohyblivého armádního dělostřeleckého skladu.

Způsob přísunu munice do palebných postavení bude závislý na čase, který máme k organizaci a zabezpečení všech opatření k průlomu. Z toho důvodu přísun dělostřelecké munice plánujeme ve dvou základních variantách:

Varianta I: Průlom organizujeme předem a uskutečníme po překonání zabezpečovacího pásma v krátkém časovém období od 6 do 8 hodin od navázání dotyku hlavních sil s nepřítelem na předním pásmu obrany.

Při této variantě bude nutné, aby vozidla s vyčleněnou tříštivotrhavou municí, zpravidla dopravní vozidla armád, byla začleněna do bojových sestav dělostřelectva již před státní hranicí (před soustředěním do průlomu) a postupovala v sestavě oddílů až do palebných postavení. Po zaujetí palebných postavení nebo současně s jejich zaujímáním najíždí určená vozidla za sestavy palebných postavení, baterií a oddílů a vyčleněné síly dělostřeleckých jednotek skládají municí v určených prostorech palebných postavení.

Varianta II: Na organizaci průlomu budeme mít minimálně 15 až 18 hodin, v tom jednu noc.

Při této variantě budeme municí přisunovat kombinovaným způsobem, tj. s využitím dopravních prostředků divize, dělostřeleckých útvarů, dělostřeleckých svazků, armádních, popř. dalších dopravních prostředků v závislosti na množství přisunované munice k zabezpečení průlomu.

Při této variantě musí náčelník týlu svazku podrobně organizovat součinnost s výbrojní službou, NRVD s cílem časově a prostorově sladit zabezpečení navedení munice do palebných postavení.

Obě varianty přísunu dělostřelecké munice k zabezpečení průlomu ovlivňuje čas, který je na organizaci průlomu. Přitom obě varianty můžeme uskutečnit a předem plánovat. Na cvičení byla procvičena varianta č. 1.

K zabezpečení průlomu byla zplánována spotřeba dělostřelecké munice ve výši 1,5 pp, což představovalo na jedno dělo u 122 H 120 ks, u 152 KH 90 ks, u 122 RM 180 ks.

Pro organické dělostřelectvo divize celková potřeba munice představovala 1300 tun různé ráže. K navedení tohoto množství munice bylo zapotřebí 197 tříštunových vozidel s vleky. K tomu byly využity dopravní prostředky armády a z části frontového automobilního transportu. Ještě v době přípravy do

21.00 hodiny přisunula armáda do místa styku msd z plánované spotřeby 1300 tun zkušebně 170 tun tříštivé munice, která byla naložena na 29 nákladních vozidlech, a to pro 152 mm KH na 9 PV3S po 60 ks nábojů, pro 122 mm H na 12 PV3S po 90—110 ks nábojů, pro 122 mm RM na 4 T-138 po 28 ks a pro 100 mm na 3 T-138 po 28 ks a pro 100 mm na 3 T-138 a 1 PV3S po 60—100 ks nábojů. Tato munice byla naložena na dopravních prostředcích armády a ponechána v podřízenosti divize až do splnění daného úkolu. NT-ZV divize v týlovém rozkaze nařídil odeslat do místa styku styčné důstojníky od dp, rmo, pto a po převzetí armádního přísunu přidělit munici dělostřeleckým oddílům k začlenění do jejich sestav.

K převzetí přísunu se do určeného místa ve stanovenou dobu dostavil NVS divize se svým pomocníkem a styční důstojníci od uvedených oddílů. V dalším navázal NT-ZV a NVS divize součinnost s velitelem apr a se styčnými důstojníky oddílů, při které byl zpřesněn druh a počet munice, vozidel a rozdělení vozidel na jednotlivé oddíly. Celá součinnost trvala 20 minut. Za 20 minut přijela první vozidla do výchozího místa, kde v trvání 30 minut byla munice přebírána a kde byl rozdělen přísun na jednotlivé oddíly. Přebírání munice pozůstávalo z převzetí obsahového listu od řidičů, napsání ev. čísla a jména řidiče se současným přidělením vozidla jednotlivým styčným důstojníkům. Tato činnost trvala 30 minut, tj. do 22.10 hodin. Po převzetí vozidel s municí velitelé vozu poučili řidiče během 10—15 minut a od 22.25 hodin byl zahájen přesun (4 samostatné proudy) do prostoru rozmístění dělostřeleckých oddílů. Přesun trval v průměru 1—1,5 hodiny. Celkem tato činnost bez doby přesunu trvala 1 hodinu 25 minut. Za situace, že by divize obdržela přísun k zabezpečení průlomu v plné výši, tj. 1300 tun vezený na 197 vozidlech s vleky, doba převzetí by byla nejméně 6X vyšší.

Mimořádný důraz je nutné věnovat mj. průzkumu a vhodnému výběru místa styku (místa převzetí a znovurozdělení zásob), regulaci, ochraně a obraně, mít důkladně promyšlený a ujasněný způsob převzetí a znovurozdělení přísunu na jednotlivé oddíly a celé řadě dalších nutných opatření.

V konkrétním případě místo styku byla rozlehlá osada s třemi příjezdovými a odjezdovými cestami a řadou bočních ulic. Přisunová vozidla zůstala před osadou. Vlastní přebírání probíhalo na prostorném místě v osadě, kde bylo zřízeno vypouštěcí místo, kterým projely všechny vozy.

Uvedu některé zkušenosti z navážení munice do palebných postavení.

Přidělené dopravní prostředky s municí k jednotlivým dělostřeleckým oddílům byly v průběhu dalšího dne rozděleny k bateriím. Po vydání rozhodnutí velitele divize k průlomu v průběhu prvního dne boje byla ráno druhý den boje od 07.00—09.00 zkušebně navážena munice do palebných postavení ve výši 1,5 pp pro 1 bat 152 mm KH a 1 bat 122 mm H. Celkem bylo složeno z vozidel 540 ks nábojů ke 152 mm KH, po 90 ks na dělo (9 NA PV3S) a 720 nábojů pro bat 122 mm H po 120 ks pro dělo (8 NA PV3S). Munici skládaly z vozidel ručně 6členné skupiny v průměru za 15—20 minut.

Závěrem k této části chci uvést, že již v období plánování bojové činnosti na základě předpokládaného průlomu nepřátelské obrany v pásmu msd musíme zabezpečit uvedené množství munice a realizovat přísun s ponecháním dopravních prostředků v podřízenosti divize do splnění daného úkolu.

Msd řeší komplexní materiální, technické a zdravotnické zabezpečení přidělených dopravních jednotek, jejich neprodlené soustředění a předání po splnění daného úkolu.

Mimořádný důraz věnujeme průzkumu a vhodnému výběru míst převzetí a znovurozdělení munice, zabezpečení regulace v těchto místech, řešení ochrany a obrany a způsobu převzetí a znovurozdělení zásob.

Nadřazený stupeň řeší vhodnou skladbu naložení tříštivotrhavé munice na apr předurčené k přísunu pro zabezpečení průlomu. Tyto dopravní prostředky po přidělení msd začleníme do sestav dělostřeleckých oddílů a navážejí municí až do palebných postavení.

Cvičení ukázalo, že je třeba hlavní pozornost zaměřit zejména na:

- organizaci a vedení průzkumu obrany nepřítele a zjištění maximálního počtu oddílů jako rozhodujícího faktoru pro efektivní použití dělostřelectva;
- vyvedení a rozvinutí dělostřelectva s vytvořením palebných hustot. I přes to, že soudobá divize se vyznačuje velkou palebnou a údernou silou, je nutné divizi pro průlom zesílit nejméně 4 dělostřeleckými oddíly a podpořovat ještě nejméně 11 oddílů armádního dělostřelectva s vytvořením hustoty 100—110 hlavní a 15—20 PTP na 1 km frontu;
- materiální zabezpečení průlomu, zejména na přesně promyšlenou organizaci přesunu a přípravy dělostřelecké munice.